

Великодній передзвін

Писанки
і поезії

Оксани Лятуринської

**УКРАЇНСЬКІЙ КАНАДСЬКІЙ ФУНДАЦІЇ
ім. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**належить признання і подяка
за поміч у виданні цієї книжки**

Copyright © 1986 by Ukrainian Women's Organization

ALL RIGHTS RESERVED

ISBN 0-920365-30-2

The generous assistance of the Government of Ontario
through the
ONTARIO MINISTRY OF CITIZENSHIP AND CULTURE
the Honorable Lily Munro, Minister,
in the publication of this volume is acknowledged.

Видання цієї книжки було можливе завдяки
фінансовій допомозі
ОНТАРІЙСЬКОГО УРЯДУ, ЧЕРЕЗ МІНІСТЕРСТВО
ГРОМАДЯНСТВА Й КУЛЬТУРИ,
Дост. Лілі Мунро, Міністер.

EASTER PEALS

From the Works of Oksana Laturynska

**Published by Ukrainian Women's Organization of Canada,
Toronto Chapter**

Toronto

1986

Canada

ВЕЛИКОДНІЙ ПЕРЕДЗВІН

Писанки і поезії Оксани Лятуринської

Видання Організації Українок Канади
ім. Ольги Басараб, Відділ Торонто

Торонто

1986

Канада

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Матеріяли зібрали:

Оксана Бризгун Соколик

Ніна Мудрик Мриц

Оксана Соловей

Мистецьке оформлення і технічна редакція:

Ліда Палій

Фотографії писанок:

Ліда Палій

Адріян Заброварний

(стор. 12, 17, 18, 24, 35, 49, 63, 68)

Переклади на англійську мову:

Ганна Мазуренко

Координатор:

Марія Сірота

ФОТОГРАФІЯ НА ОБКЛАДИНЦІ: Френк Танкреді

ВИДАВНИЦТВО: "Новий Шлях"

EDITORIAL BOARD:

Material collected by:

Oksana Bryzhun Sokolyk

Nina Mudryk Mryc

Oksana Solovey

Design and technical supervision:

Lydia Palij

Photography of Easter eggs:

Lydia Palij

Adrian Zabrovarnyj

(pgs. 12, 17, 18, 24, 35, 49, 63, 68)

Translation into English:

Hanna Mazurenko

Coordinator:

Maria Sirota

COVER PHOTOGRAPH: Frank Tancredi

PUBLISHED BY:

**"New Pathway", 297 College Street, Toronto Ontario
Canada, M5T 1S2**

PRODUCTION BY:

**Process Graphics, 35 Ripley Ave. Toronto Ontario
Canada M6S 3P3**

Оксана Лятуринська
* 1 лютого 1902 — † 13 червня 1970

ВСТУПНЕ СЛОВО

В жовтні 1983 р. появилася накладом Організації Українок Канади, монументальна книга (800 стор.) "Зібрані Твори" Оксани Лятуринської, під редакцією Богдана Гошовського і Світлани Кузьменко. Мистецьке оформлення книги виконав Мирон Левицький. Всім їм належить щира подяка за жертвенну й віддану працю, особливо св. п. Б. Гошовському за зібрання й збереження матеріалів.

Літературна критика прийняла "Зібрані Твори" дуже прихильно, як одне з найкращих видань сучасної доби українського письменства. Не вся художня спадщина Оксани Лятуринської збереглася. В хуртовині війни здебільша пропав дорібок її малярства й скульптури. Збереглося дещо з її кераміки й писанок в приватних колекціях і музеях, та через невидержливість матеріалу й фарби — їхній вік недовгий. Щоби зберегти ці залишки її художньої спадщини, Організація Українок Канади, Відділ Торонто-Місто видає окремою книжкою репродукції писанок Оксани Лятуринської в їхніх природніх кольорах, у супроводі весняно-великодніх віршів поетки. Так народився "Великодній Передзвін", ще один дорібок у скарбницю української культури.

Складаємо подяку Оксані Бризгун Соколик за дозвіл користуватися її приватною колекцією писанок О. Лятуринської; д-р Людмилі Бризгун, якої колекція була подарована Українському Музеєві Канади, СУК, філія Онтаріо, й управі Музею за дружню співпрацю. Щира подяка всім, що своїми грошовими дотаціями допомогли нам вивести в світ діток Оксани Лятуринської, її прекрасні писанки. Список жертводавців поміщуємо при кінці книжки.

"Зібрані твори" й "Великодній Передзвін" завершують наш культурний проєкт з нагоди золотого ювілею існування й громадської праці ОУК. З радістю й почуттям сповнення обов'язку віддаємо в руки українського читача "Великодній Передзвін"!

Організація Українок Канади
ім. Ольги Басараб
Відділ Торонто-Місто, Онтаріо

ПИСАНКА

Писанка, писанка! Наші народні поетичні вислови: "нива гарна, мов писанка", "світ красний, як писанка" — чи можуть бути добірніші порівняння?

Є казка про заморське яблучко. Покрутиш ним — і цілий білий світ стоїть перед тобою на долоні. Там різні дива: невидані квітучі кущі й дерева, жар-птиці в золотих клітках, царівни в перлових намистах і підвісках.

Як я в дитинстві хотіла дістати таке яблучко! Але ніхто з моїх кривих не їхав до заморської країни, де, скільки хоч, росте таких яблук, тільки збирай.

Признатися, і досі я тужу за тим чарівним яблучком. Та якось, риючись у прабабиній мальованій скрині, що, до речі, дісталась у спадщину не тільки мені самій, а багатьом, багатьом кривим, своякам і посвояченим, а ще й на неї зазіхають такі вже зовсім без жадної підстави чужі, — я знайшла писанку. І вона мені чи не цілком відбила моє дитяче бажання допасти заморського яблучка. Хоч, правда, писанка трохи надбита і дещо злиняла. Тяжко встановити в цілості орнамент, прочитати знаки на ній, оновити кольори рослинних барв. Ще б пак! — Та якжеж це вже тисячеліття, відколи ми спадкуємо скриню?.... От уже й забули! А записати — ніхто не записав. А може хтось і здогадався, та де б той запис зберігся, коли ж іспоковіку нашу прадідівську хату грабували грабіvníки.

Дещо підказують знахідки з предківських давніх, давніх могил, де знайшли вже не одну писанку і точнісінько, як зі скрині. Її клали і тепер ще кладуть до труни, як символ вічного життя. Небіжчик не

помер, його життя прийшло до початкового стану — зародку, що проб'ється в паростях, пупянках, розів'ється квітами.

А з цією скринею було у нас так: прабаба залишила було бабі, баба — мамі, мама — доньці, донька — онуці і так далі, аж прийшло до теперішнього покоління. І дивіться: в якій частині світу це покоління не було б, — усюди везе зі собою щось із *недограбованої прабабиної спадщини*, а найперше з усього — писанку. Її показують людям, нею хваляться. І хіба нема чим? Подивіться на неї: барвність, ладність, свіжість. Так, як що Великодня оновлюються кольори на ній, — оновлюється життя, затримуючи вічну молодість.

Хочете бути гарна? Хочете бути тілом і душею чиста? — Наберіть у коновку чистої джерельної води, покладіть туди писанку і на перший день Великодня до схід сонця вимийте цією водою лице. Не забудьте при цьому промовити молитву світлобожичу: "Дай серце ніжне, око чисте!..." — і будете красна, мов Дажбожичева онука.

Не кажіть, що Дажбожичева онука відійшла з поганським мітом і що, власне, вона була негарна. Це так опаплюжили її нетерпимі фанатики, обмовили незнайки. З незапам'ятних часів вона перейшла з біосом, етносом, етосом, із негинучим флюїдом і досі живе в нашому народі в красній вроді, в лагідній гармонійній вдачі, в душі, що кличе до великих поривів.

Читаючи про Ярославну в "Слові о полку Ігореві", пізнаєте Дажбожичеву онуку. В сагах Гарольда Сміливого, де він, перелічуючи свої героїчні чини, говорить, що він переплив моря, доконав того й того, "але дівчина з золотим обручем не хоче на мене глянути" — ця дівчина Дажбожичева онука. І тепер деколи можна доглянути ясне личко Дажбожичевої онуки, що все лишилось як ідеал.

Але дивімось на писанку і спробуймо прочитати знаки на ній, що підтверджують нам її давність. Ось дубовий лист і жолудь. Це мужеський первінь, знак нашого поганського громобога Перуна. Наш

сучасний поет Володимир, можливо нав'язав би цей знак на фалличний культ старогіндуських богів. І чи не мав би більше рації, ніж має багато вчених, які, йдучи за авторитетами, легковажно й не по праву віддають наше предківське добро то на церкву, то в мошну візанційцям, грекам чи римлянам.

Виводячи на писанці знак Перуна, чи не прикликала ним прабаба грім і блискавку, перший весняний дощ? І чи перший дощ не був чародійний, як і весняні потуги Індри? — Все зацвіло, зазеленіло так барвно, як на писанці. Одначе нестримний Перун може й навитворяти. Розійшовшись, своїми вогненними кіньми (їх також можна знайти на писанці), розторощить не так свої любі дуби, як залюбки столітні липи, виб'є стебло на полі, змиє зерно ярини. Треба його наперед якось укоськати. Чи не тим сонце-знаком, лежачим хрестом щедрого Дажбога? Цього хреста, що до речі ввійшов в основу т. зв. Андрієвського хреста і пізніше — Запорозького, на писанці рясно. І досі в нас тільки таким хрестом перехрещують лопату й коцюбу, щоб припинити грозу.

Ось півник. Це знак вогню, а тим і сонця — його джерела. І досі в нас кажуть образно: "закласти півня" рівнозначно — підпалити. Півень і досі фігурує в нашій обрядовості, навіть стоїть на наших християнських церквах. І зовсім не годиться вже з огляду на освячення традицією його усувати чи нав'язувати недоречно до відречення апостола Петра.

От сарна. Вона зображує зиму, що втікає перед стрілами першого весняного бога — Ярила. У старих волинських народних піснях збереглося закликання до Юрая-Ярила "відімкнути небо, випустити росудівовцькую красу", щоб він вийшов паруючими весняними полями і де ступнув — підняв зело, куди поглянув — квіт зацвів.

Стій! От кажуть мені, що я видумую. Мовляв, жадних давніх знаків на теперішній нашій писанці не існує, що більше — нема пощо їм існувати. Адже не той тепер вік, не та вже віра. Є грабельки, хай собі це

буде миленький символ весняних робіт; є, правда, хрест, але він напевно грецький і прийшов щойно з християнством; є багатючий український орнамент — пощо бажати чогось іншого? Хіба не виб'ється і найбуйніша уява, як глядача, так і писанчарки в тих строкатих закрутках, переплетах, лініях? А скільки-но тих барв! — аж око вбирає. Таж призначення писанки — веселити людські очі.

І правда ж, що веселити очі, хоч веселити очі можна всяко. І правда ж, що багатючий орнамент, а подекуди аж надто і то чи все український. Кажете, нема символів? Ви, мабуть, не вмієте їх читати. Вони напевно ще є, хай закопичені й забріхані. А якщо справді нема — мусять бути! Інакше відберете писанці душу. А писанка — наш предківський скарб, мов жива, конче мусить промовляти, як із давен-давна, до кожного з нас про весну, про онову, про перемогу добра і світла. І не тільки сама по собі, а й пошаною до того, що вклала до неї прабаба.

Оксана Лятуринська

Міннеаполіс, у квітні 1952

EASTER EGG

"Pysanka, pysanka!" Our poetic folk expressions: "a field as lovely as an Easter egg," "the universe as beautiful as a "pysanka" — can there be finer comparisons?

There's a fairytale about an apple from beyond the seas. Turn it around — and you have the whole wide world in your hand. You will find various wonders there, unheard of flowering shrubs and trees, a fire-bird in a gilded cage, princesses adorned with pearl necklaces and pendants.

How I longed for such an apple in my childhood days. But, no one in my family ever travelled to a far-off land beyond the seas, where as many as you wish of these apples grow, just waiting to be picked.

I confess that, to this day, I still yearn for that magic apple. However, the other day, while rummaging through my great grandmother's ornamented chest, which, by the way, came as an inheritance not only to me, but to many, many relatives, in-laws and descendants, and which, moreover, is enviously claimed, without any grounds whatsoever, by utter strangers — I found a "pysanka." It almost completely dispelled my childish desire to discover that exotic apple. Although, I must admit that the "pysanka" was a little chipped and somewhat faded. It was difficult to establish the design in its entirety, to decipher its symbolic lines, or to determine the colours of the floral hues. Of course! Anyhow, which millennium are we in since we began to inherit the chest? There! We have already forgotten! Chronicled? — but nobody recorded it. Perhaps, someone presumably did so, — but it's impossible that the record could have been preserved, when our ancestral home has been ravaged by predators ever since eternity.

Some revelations have been made in discoveries of our forbears' ancient burial grounds, where many a "pysanka" has been found, and exactly like the one from the chest. It was, and still is, placed in the coffin, as a symbol of eternal life. The deceased person did not die, his life entered the incipient stage — an embryo, which will germinate into seedlings, buds, then blossom into flowers.

For us, the particulars relating to this chest were as follows: Our great grandmother bequeathed it to our grandmother, grandmother passed it on to our mother and mother to her daughter, daughter — to the granddaughter and so forth, until it reached the present generation. And behold, in whichever part of the world this generation finds itself — it brings with it something from that "great grandmother's legacy which was not completely pillaged," first and foremost — a "pysanka". It is shown to people, it is boasted about. There is reason enough for exaltation! Look at it: colour, harmony, uniqueness. Just as a recreation of colour is crafted upon it every Easter, so life is regenerated, retaining eternal youth.

Do you wish to be beautiful? Do you want your body and soul to be immaculate? Fill a receptacle with clear spring water, in it place a "pysanka," and on the first day of the Easter holy days, before sunrise, cleanse your face with this water. Simultaneously, do not forget to utter Light of God's prayer: "Give me a heart so tender, an eye so clear," and you will become as beautiful as the granddaughter of Dazhboh (the sun god).

Do not say that the granddaughter of Dazhboh departed with the exodus of pagan myths, and that she was ugly actually. In this manner, she was defiled by intolerant fanatics, slandered by the ignorant. Since time immemorial, she has survived with Bios, Ethnos, Ethos and Pluvius; and continues to live in our nation to the present day, within a gorgeous beauty, within a gentle harmonious nature, within a spirit which beckons to great aspirations.

When reading about Yaroslavna in the "Slovo o Polku Ihorevi" (The Tale of Ihor's Host), you will recognize the

granddaughter of Dazhboh. In the sagas of Harold the Brave, where, recounting his heroic deeds, he states that he has sailed the seas, has accomplished this and that, "but the girl with the golden wedding ring has no desire to glance at me" — this girl is Dazhboh's granddaughter. At times, even now, one can catch a glimpse of the fair face of Dazhboh's granddaughter, an ideal which will forever remain.

However, let us examine the "pysanka" and endeavour to decipher its symbolic markings, which corroborate its antiquity for us. There's the oak leaf and the acorn. This is masculine primordium, the mark of our pagan thunder god, Perun.

Upon inscribing the mark of Perun on the "pysanka," did not our great grandmother summon with it thunder and lightning, the first spring rain? And wasn't the rain spellbinding, like the spring showers of Indra? Everything was in bloom, the greenery as vivid as the colour on a "pysanka!" However, capricious Perun can be mischievous, as well. In diverging, with his fiery horses (they also can be found on the Easter egg) he can crush not only his beloved oak trees, but takes delight in annihilating centuries-old lindens, as well; beats down the stalk in the field, washes away the kernels of a spring crop. It is necessary to calm him down, in advance. By whom else but the sun-symbol, the prostrate cross of generous Dazhboh. This cross — which, by the way, became the basis for the so-called Cross of Andrij, and later — for the Zaporozhian Cross, — is abundantly portrayed on the "pysanka." To this day, it is only with such a cross that the "lopata" (a long wooden spade for bread loaves in oven baking) and the "kotsiuba" (ash scraper) are blessed, to ward off a storm.

Take the rooster, for instance. It is a symbol of fire, and by the same token, the sun, its source. To this day, we have an offensive expression: "to stake a rooster" — simultaneously implying — to set afire. Up to the present time, the rooster has remained significant in our religious rites. It even stands atop our Christian churches. Thus, it would seem utterly senseless, from the perspective of his being sanctified by tradition, to depose him, or

inappropriately connect him with Peter the Apostle's renunciation.

Then, there's the doe. She symbolizes winter, fleeing from the arrows of the first spring god — Yarylo. A plea to Yuriy-Yarylo has been retained in old folksongs from the Volyn region: "unlock the skies, send forth the dew — a young maiden's beauty," praying that he will appear amid vapourous spring fields, and that wheresoever he plants his foot, he will raise the stem — that wheresoever he glances, the flower will bloom.

Stop! Now they tell me that I am fabricating all of this. As if to say, none of the ancient symbols exist on our present-day "pysanka," and furthermore, there's no reason for them to exist. Because, it's not the same era, not the same beliefs.

There's the rake, perhaps just a fond symbol of spring chores. There is, it's true, the cross, but it is most likely Grecian, and only appeared with Christianity. There's the exceedingly rich Ukrainian ornament — why wish for something different? Indubitably, will not the wildest imagination of the onlooker, as well as the "pysanka" scribe, be evoked by those variegated scrolls, interweavings, lines? And what about all those colours! The eye becomes completely captivated. Of course, the purpose of an Easter egg — is to bring joy to people's eyes.

Truthfully, it's to enliven the eyes, although you can gladden eyes in many ways. It's quite true that there's an intricately rich ornament, sometimes overdone, and questionable whether it's authentically Ukrainian. You say that there are no symbols? You, perhaps, don't know how to decipher them. They certainly are still there, despite being buried and falsified. If, truly, there are none — but surely they must be there! Otherwise, you will take away the very soul of a "pysanka." The "pysanka" — our ancestral treasure, as though a living entity, positively must articulate, as in the distant past, to each one of us, about spring, about regeneration, about the triumph of goodness and light, — not only independently, but with a reverence to the essence with which it was endowed by our great grandmother.

Minneapolis, April, 1952
Oksana Laturynska

Писанка з колекції Українського Музею Канади С.У.К., філія Онтеріо

СПОГАД ПРО ОКСАНУ

Замість кнопки дзвоника при вхідних дверях був вимикач. Додзвонитися до Оксани не було змоги: вона вдягала слуховий апарат лише ради гостей, а без нього нічого не чула. Блимання лямп привертало увагу і вдень, не відразу, але привертало. Кімната, в яку заходили, потопала в паперах. Підлога, стільці, ліжко — все закладене стосами задрукованих аркушів, вирізками з газет, записами, книжками. Гість обережно переступав через найближчі до порога купки і терпляче вичікував, поки господиня бідкаючись звільняла десь місце, щоб його посадити. Звичайно вступом до розмови були нарікання на друкарську машинку. Приладжуючи в усі апарат, Оксана виливала свої жалі: "о" цілком не вдаряє, доводиться заміняти його "с"; самовільно робляться інтервали, розривають слова; не всі літери завжди відбиваються... А в хаті було три машинки і всі ні до чого. Важку руку мала господиня.

Двері з кімнати в кухню завжди стояли відчинені. Ніколи нічого в кухні тій не готувалося, крім чайника й чашки не видно було ніякого посуду. Кухонний столик захаращували слоїки з розведеними барвами, недопалки свічок, паперові рушники з кольоровими плямами. Літо і зиму. Не те щоб Оксана писала писанки круглий рік, просто тримала причандалля наготові. Вдень відірватися від друкарської машинки ставало чимдалі трудніше, лишалися ночі, коли не спалося. А не спалося часто: докучав — майже постійно — біль голови, душив кашель — по сусідству випікали хліб, і тяжкий дух з фабрики щовечора розповзався на кілька кварталів.

Оксана радо хвалилася писанками, залюбки толкувала символіку візерунків. Готову писанку дбайливо завивала в пластик, щоб яйце не швидко висихало, а перед Великоднем розсилала приятелям дарунки у маленьких циліндричних пуделках, які сама і робила з картонових труб, призначених на переховування мап і рисунків. Серед Оксаниних речей знайшли ми дві такі коробочки: на одній адреса п. Ірени Грановської, на другій напис українською мовою — п. Сераф. Волошин, Сарсель. В останню весну тяжко хвора Оксана писанок уже не писала. Вернувшись на коротко додому із шпиталю, вона вибрала якусь давню писанку, запакувала і попросила відіслати п. Дарії Сіяк у Сарсель. До адресата дійшла потовчена шкаралупка: в дорозі тверда грудка висохлого жовтка розбила писанку з середини. Оксана про це не довідалася.

Відносно нескладні, виконані досить грубими лініями писанки Оксани Лятуринської мають своєрідний характер, що їх одразу вирізняєш з-поміж інших. Деякі є власне малюнком на яйці. Традиційний писанковий взір тільки обрамовує ці малюнки. Такі писанки Лятуринської перегукуються з опішнянською керамікою ранніх 20-х років, де в рямці вкритого поливою орнаменту вписували неглазурований, зовсім не "керамічний", а "звичайний" малюнок — пейзаж, жанрову сцену. Так писанка з лелекою у гнізді сприймається як ілюстрація до давнього Оксаниного вірша:

*— Не летить, лелеки,
від села далеко! —
Крильця вам спадають.*

*Ви сідайте тут
на селянську стріху
людям на утіху!*

А прочитавши в другому місці:

*Знак пресвітлий сонцебога
я накреслю на обличчі,
всіх звіряток ним помічу,
всі дерева на узбіччі, —*

мимоволі пригадуєш писанку з білою сарною-зимою, що мчить між соснами геть від "знаку сонцебога" — жовтогарячого кола.

Нечисленна кераміка Лятуринської, як і її писанки, рясніє перуновими конями, павами, сарнами, химерними квітами. Постійні мотиви переносилися на різний матеріал. Щобільше, спосіб виконання не підпорядковувався визнаним правилам роботи у даній галузі: кераміка виглядає "не керамічно", писанки — "не писанково". Зате з першого погляду пізнати хто майстер.

Без вагання вдавалася Лятуринська до незвичайних кольорів. З п'яти її писанок, що лежать переді мною, дві фіялкові. Пригадую такий випадок. Прийшла я до неї з підфарбованими губами. Оксана докірливо похитала головою і відразу накинулася: — Ну навіщо підроблятися під природу? Навіщо мазати уста червоним?! Виберіть якусь барву, щоб одразу було видно, що то штучне, ось хоча б фіялкову! — Оксана довго не могла вгамуватися. Взагалі спокійна мова не була їй властива. Думки свої вона викладала з запалом, погляди боронила завзято, була скоро на присуд і в суперечці могла дошкульно вразити. І ще одна риса її вдачі: була вона уважним читачем. На полях її книжок маса поміток і зауважень. Цікаво, що б вона написала на полях цього альбому?

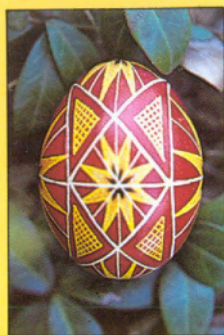
Оксана Соловей

ВЕЛИКОДНІЙ ПЕРЕДЗВІН

З дзвінички дзвін, з дзвінички дзвін
злітає радістю благою!
Це Великодній передзвін.
Він у тобі і над тобою.

Душе моя, полинь, полинь
угору в синь і ти ясою! —
Дар сонця життєдайний зрин
ущерть наповнює снагою.

А та ясінь, а та ясінь
зливає ясністю такою!
І білокрітка днів-днів-днів
і тут і там над яриною.

ДВАДЦЯТЬ ДРУГОГО БЕРЕЗНЯ

Виробила ненечка
нам хлібець,
вितिала двоєчко
ще й крилець.

Вийдем на подвір'ячко,
бо вже час,
закликати жайворонка
до нас.

— То ж то наче жайворонок
хлібець!
Прилітай, справжнісінький,
навпростець!

Прилітай не гаючись
у наш бік,
щоб із піль долиною
сніг утік,

щоб до нас виходила
в сад весна,
заглядала весело
до вікна!

Писанка з колекції Українського Музею Канади С.У.К., філія Онтеріо

Б Е Р Е З І Л Ї

Сьогодні чайки прилетіли,
кружляють цілий день над
ставом,
і вже мороз не має сили,
і, мабуть, зійде сніг небавом.

Вже прозрівають перші квіти.
Не знає сонце, чи спадати.
А небу тільки би синіти
на ліс бадьорий та кошлатий.

Теплінь! Теплінь!
Пречисте небо заясніло.
На плечі кинувши чекмінь,
шляхом безжурно йде Ярило.

Дух димляний
від пари тьмяно, яро грає,
ще зає сніг з озимини,
там преться туга житяная.

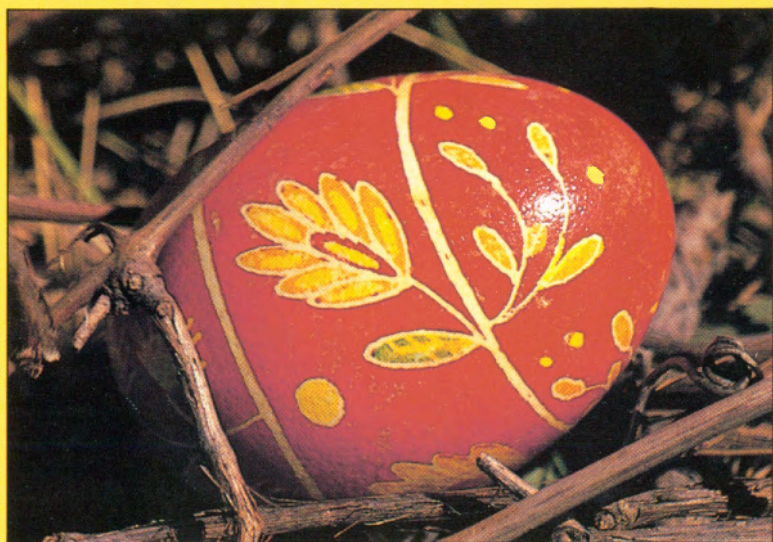
Ярило йде.
Куди ступне — підводить зело.
Куди погляне — квіт цвіте.
Ярило йде наврост весело.

Врочистая
красо дівоцька, з неба брами
спади росою чистою,
злети прозорими дощами!

Поля, родіть!
Ліси, співайте! Понад берег
вам сонця і води політь,
вам пригорщі кільчастих зерен.

Весна. Прозорий дощ із стріх.
Вже покотився, мов горіх,
уперше яротворчий грім.
Виносять люди рало перед дім,
леміш, сокиру і граблі.
Йти, сонце, високо тобі,
все догори та догори,
землі паруючи яріть!

Л Е Т Я Т Ь Л Е Л Е К И

Клекіт, клекіт, клекіт!
То летять лелеки
радісним ключем.
Вибігай, хапцем
під веселий гомін
набирай соломи!

— Не летіть, лелеки,
від села далеко! —
Крильця вам спадуть.
Ви сідайте тут
на селянську стріху
людям на утіху!
Хата недалечко.

Тут вам на гніздечко
от соломи жмут,
хлопці й ще знесуть,
ще знесуть чимало,
щоб не нарікали!

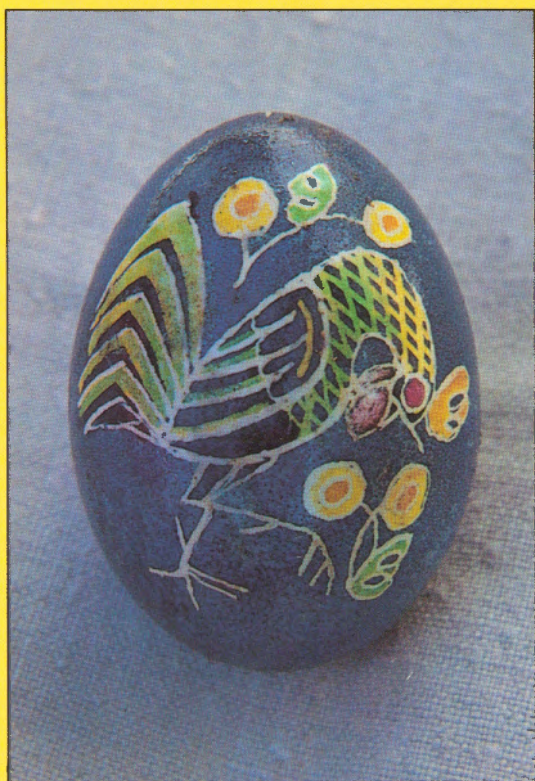

ВЕСНЯНА ЗЛИВА

Напучене гілля вже струнчиться в ізлуччі.
Вже вчора жайворонок прилетів із прощ.
Злетів когут, сталевий блиск із пір'я тручив
і голосисто закричав на грім, на дощ.

Давно вже все чекає весняної зливи. —
Іде вона! На небо хмари пнуть горбом.
А вітер стріхи чеше, наче кінські гриви,
і б'є перун непотямки на злам, погром.

І рине дощ відром у яровій очисті,
що по зимі — мов благовість високих зон,
Та от і стихло вже. І кропельки перлисті
повисли на гіллі й на сонці — мов вісон.

ВЕСНЯНЕ

Відчулось темними ночами,
прозорилося днями,
ішло і шляхом, і стежками,
з гусьми летіло й з журавлями.

Немов би хміль, немов вино
кружило голову духмяно,
за ніч перед моїм вікном
рожево й біло розцвіло.

Загомоніло, забриніло,
окликало, озвалось,
зеленим шумом понеслось,
на кожній гілці заспівало.

Світ весною — мов веселка:
очі не натішить.
Гляне бабця із кріселка,
роком молодіша.

Сонце ніжить кітці вушка,
пестить жабування.
Оживає перша мушка —
божее створіння.

Заповілись дні так щасно!
Стільки сонця, стільки сонця
в лісі, в полі, в ополонці,
стільки сонця у віконцях!
Завтра також буде ясно.

Знак пресвітлий сонцебога
я намалюю на обличчі,
всіх звіряток ним помічу,
всі дерева на узбіччі,
стовп означу на дорогах.

Проковтну сережку нишком,
бедрика звезду. Погожі
дні мої ясні та божі,
щоб запудити вороже,
й сонця знак приб'ю над
ліжком.

ВЕЛИКДЕНЬ І.

Напучуй бруньку і стебло
і паростки нові пусти,
щоб все росло і все цвіло
в рясноті пишній і густій!

Як пнеться вспругою лоша
як бруньчаться сади й ліси,
хай хорошіє і душа
й лице в онові і в красі!

Щедрот своїх не зменшуй ти!
Дай всьому, Дажбоже, пуття,
й дари водою освяти:
цей символ вічного життя —
яєчко писане, райце,
і коровай наш, он який,
округлий, мов твоє лице,
й такий, такий же золотий!

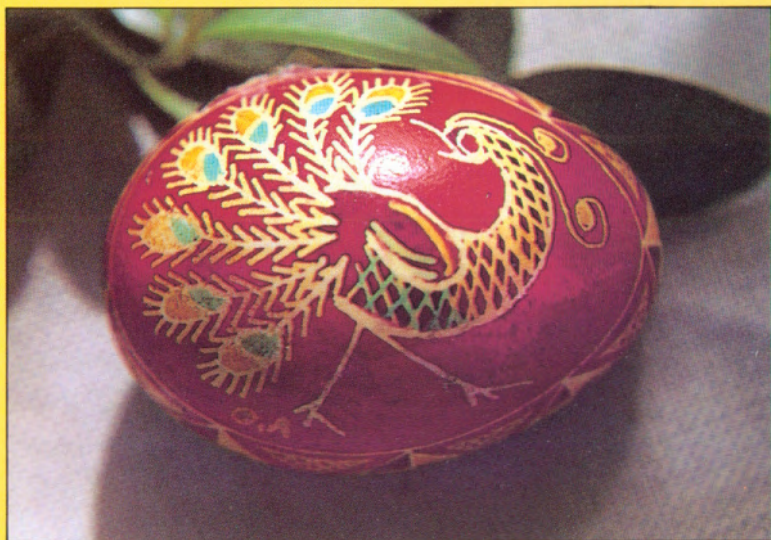
ВЕЛИКДЕНЬ II.

І там, і осьде на горбі
вогні, вогні, вогні, вогні.
Такі високі і ясні,
такі червоні, як рубін.

Ні, не скупиться тут скарбій.
Горять вогні, горять вогні.
Палають борони й граблі,
столітні стовбури і пні.

— Все, все, нечисте і старе,
все, все, призначене на злім,
нехай святий вогонь пожре
й залишить первні у золі! —

Ще в передранку голубім
стовпієш під багаттям ти.
І хтось крилатий у тобі
от поринає все: Лети!

НА ЧЕТВЕР ЗЕЛЕНИЙ

На Четвер Зелений,
на Перунів день
рость покрила клени
і дубовий пенъ.

Густо і медяно
в зелені ліщин.
Зелень, мов сап'яном,
переплела тин.

Впився сонцем ясень.
Джмелик: джень-дзелень!
Світ твій, Боже, красен
на Зелений день!

(уривок поеми)

Ще падають краплини дощові,
віддалено край неба заgrimить,
а вже розбігся промінь по траві
і впрост веселка стала ворітьми,

і обіцяє, що не буде ні сльота,
ні друга грозовиця. От стебло
вже повипростовували скрізь жита,
і грозовиці наче не було.

Та тільки де-не-де в лісах полом,
сліди стріли Перуна на грабах.
Магічним знаком соняшним — хрестом
при дверях хат лопата й коцюба.

ВЕСНЯНКА

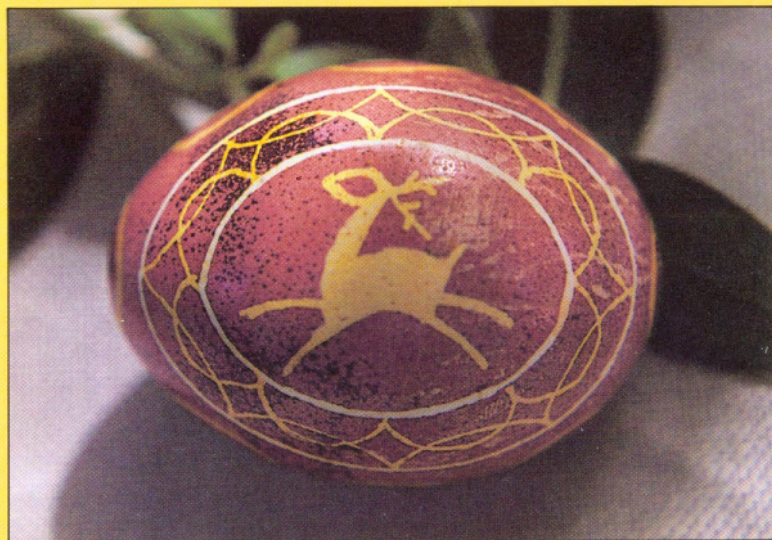
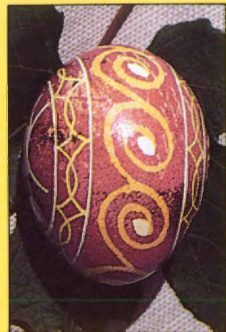
Кликала ізмалечку
весну ще й русалочку:
“Любонько, приходи,
личенько спогодь!

Щоб таке як в сонечка,
мала неньки донечка,
як вишневий цвіт,
аж до пізніх літ!

Дощиком-росичкою
обійди травичкою,
злий на цвіт, на ріст
черемшинин лист!

Вмитися б росицею,
тою, яснолицею,
як вишневий цвіт,
аж до пізніх літ.

Дажбога б онукою
слинуть смаглорукою.
Любонько, приходи,
личенько спогодь!

Я Р И Л О

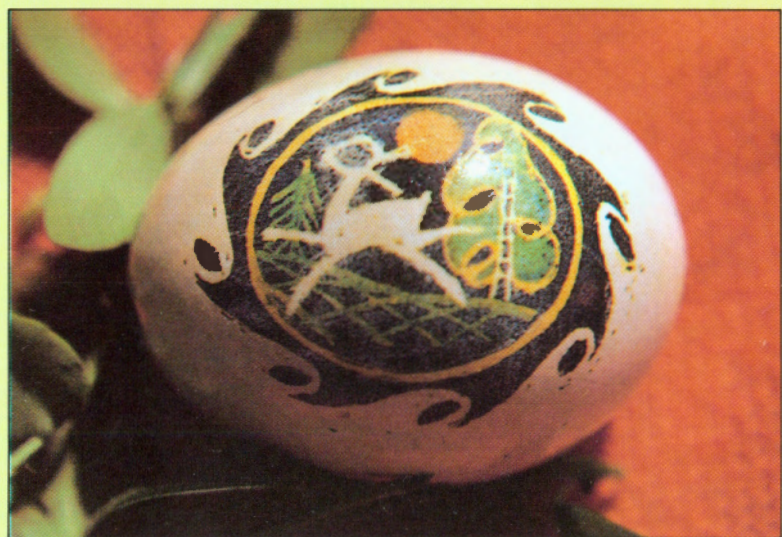
Таж серце не дарма просило —
ось відгукнулось у відозві:
Вже не за горами Ярило,
вже чути молодецький посвист!

Від стріл його і самопала
було таки чи не учора,
як сарною зима тікала,
все прислухаючись край бору.

Він от прийшов і з гуркотом, і з громом,
весни роз'ярений божище.
Чи, земле деревлянська, тямиш?
і цілий край для нього — грище.

Вже завтра буде ніч весільна.
Чи, земле деревлянська, тямиш?
Щасливо відідхни і вільно,
таж це прийшов Юрай з сватами!

Вберуть тебе дружки у руту
десь у веселому садочку.
Отямсь від стиду-баламуту,
подай рушник, вдягни сорочку!

ВЕСНЯНКА

Сонечку, сонечку,
уставай!
Красну весну-дівоньку
розбуджай!

Хай встає косичиться
у кіски,
наливає росоньки
в пелюстки.

А ми тую росоньку
із черемх
рученьками білими
та й зберем.

А ми, весно, росоньку,
як даси,
зберемо на личенько
для краси.

Гляне сонечко
крізь віконечко,
а яругами
раті з луками
білих лучників
(на наручниках
сизі соколи).
В брязку, цокоті,
в гуці, гомоні
 кине промені;
в ярнім китязі
вийде витязем;
самотканами
попід банями
в путь чудесную
вийде з весною.

(Уривок з поеми "Літній сонцезворот")

Прийшла весна з дощем, веселкою,
з вітрами теплими, громами якими.
Прийшла весна зі сонечком.

Дивитись весело, відчувати радісно:
ставом вода іде — не річкою;
пташки над гніздами літають парами;

Лягло на землю зернятко, ожило, кільчиться,
на світ вигонить паростки.
Весна, весна прийшла! Принесла людям
писанку.

НА ВЕЛИКДЕНЬ

І згадується раз-у-раз мені,
як дівчиною ще була малою,
вже з Благовіщення війне весною,
і благовісточком проходять дні.

Такі протеплені і сині, сині!
Якось так радісно стає тобі.
От котики пухнасті на вербі,
сережки бурштинові на ліщині.

І йдуть, і йдуть разочком ясні дні,
мов хтось бурштинки ниже до намиста.
Вже й Великодня ніч. Душі очиста —
от по горбах уже горять вогні.

Горять і високо, і таємничо.
І кинути полінце у жерло,
щоб вище й вище полум'я було.
й тебе якийсь кривняк-древлянин кличе.

ПИСАНКИ

ОКСАНИ ЛЯТУРИНСЬКОЇ

*Час і писанку писати
і в зірки і в знак хрещатий!*

(Оксана Лятуринська: Гіяцинт)

Писанка — це одна з найстарших форм українського народного мистецтва.

Писанка — це символ вічного життя.

Писанка — це щось таке чарівне, радісне, весняне... Це щось таке, що хочеться мати, що веселить око, що повне змісту — символів...

У мене в руках писанка. Дарунок з Міннеаполісу...

Та яка ж та писанка інша від тих, які я досі бачила... На білому тлі синій і зелений мотив, біла сарна в бігу і помаранчеве сонце... Якась досконала мініатюрна композиція, повна поезії, що притягає око своєю гармонійністю, що зацікавлює своїм змістом... Коло писанки мала записка: "... Сарна на білому для Вас. Це СОНЦЕЗНАК. Він усім подобається, а я люблю синьо-зелені барвні сполучення... Оксана Лятуринська".

Це було дуже давно...

Оксана Лятуринська поетка і скульпторка. Так її всі знають. А писанка? Чому вона взялася писати писанки? І чому її мотиви на писанках є інші від традиційних народніх? Чи ці "ненародні" писанки мають якусь вартість у народньому мистецтві, чи мистецтві взагалі? Що вона шукає в писанці і що вона хоче нею досягнути?...

Проф. В. Державін у статті "Українська

еміграційна література”¹ зарахував Оксану Лятуринську до тої течії українського символізму, яка “засадничо шукає органічного зв’язку з напівмітичною та релігійною символікою нашої народньої пісні. “Це, очевидно, відноситься до поезії Лятуринської. А її писанка, це наче кольоритна ілюстрація тих же думок на традиційній писанці.

Сама поетка у своїй статті “Писанка”² між іншим каже: “Але дивімось на писанку і спробуймо прочитати знаки на ній, що підтверджують нам її давність...”, а далі: “Кажете, нема символів? Ви мабуть не вмієте читати... А якщо справді нема — мусять бути. Інакше відберете писанці душу!”

І дивно. Любуючися писанками Лятуринської, справді відчувається, ніби кожна з них має свою власну душу...

Шукання за передхристиянською, поганською символікою відбивається на мотивах її писанок, яких у неї багато. Деякі з них виконані завжди в тих самих кольорах, як напр. сонцезнак, чи “майже народня”, хоч ніколи дві писанки у неї не є однакові. Інші ж мають той сам мотив, виконаний в інших кольорах, як от хатка, квіткові мотиви, мотив зірки і тим. под.

Її писанки — це не просто вияв фантазії мистця, чи необґрунтовані мотиви без змісту. Вона шукала, досліджувала, порівнювала. Яка ж цікава її стаття “Боже коло”³ повна символів древньої України, які Лятуринська так ясно та логічно вияснює. Наприклад — її чудові писанки з “Півником” завжди на голубому тлі — ось яке мають вияснення в цій статті: “... Півень символ і Дажбога, батька вогню, і Перуна —

¹ В. Державін, “Українська еміграційна література”, Календар-альманах на 1948 р., Авґсбург — Мюнхен, стр. 138

² Оксана Лятуринська, “Писанка”, Оксана Лятуринська — зібрані твори, стр. 687. Видання Організації Українок Канади відділ Торонто-місто, Торонто 1983

³ Оксана Лятуринська, “Боже коло”, Оксана Лятуринська — зібрані твори, стр. 552. Видання ОУК відділ Торонто-місто, Торонто 1983

бога блискавки...", а в іншому місці: "... А "Повна рожа" — чи "рожа" — восьмикутна зірка, була знаком також Дажбога. Про це треба було б знати при популяризації українського мистецтва між чужинцями..."

Крім того Лятуринська з великою пошаною ставилася до народнього мистецтва, до незнаних його творців. Для неї — український селянин — це був аристократ духа, і не диво, що саме такі люди й створили таку глибоку культуру, як маємо ми, українці. Ось що про Лятуринську говорить проф. Юрій Бойко:⁴ "... Поетка розгортає перед нами одвічне багатство народньої душі, показує нерозривну єдність між працею хілбороба і його поезією..." А писанка — це ж поезія жінки України. А далі проф. Бойко каже в тій же статті: "...Українська мітологія міцно жила у свідомості багатьох українських поколінь не століттями, а цілими тисячоліттями, її понадісторичне тривання залишило постійний слід у сфері чуттів, уяв, поступовань української людини, цей слід не затерся і тепер, і, відтворюючи його, Лятуринська будить підсвідоме і вічне в українській людині..."

З Оксаною Лятуринською я була знайома тільки за посередництвом листів. Ще в 1952 році я брала участь у мистецькому вечорі в Тороні, присвяченому Оксані Лятуринській. Дохід з вечора був призначений на видання поезій "Княжа емаль". Як книжка в 1955 р. вийшла, поетка прислала всім учасникам на пам'ятку свою збірку поезій. У мене було написано: "Дорогій Оксані Бризгун — тезка."

Тезка? Що це таке? Знайшла в словнику: — "одноіменниця"... Цікаво. І від тоді почалася наша кореспонденція, яка була завжди цікава! Повна життя, ідей, емоцій. Багато місця було там присвячено і писанкам...

⁴ Юрій Бойко, "Поезія Оксани Лятуринської", Юрій Бойко — Вибране, Том I, стр. 258, накладом автора, Мюнхен 1971

Тож тепер про писанку Лятуринської її власними словами з листів до мене:

"...Я дуже люблю писанку, хочу працювати в тому, щоб дати і свій вклад в неї (творчий вклад), не одне копіювання..." (13 травня 1957).

"... Одначе мистецтво писанки не в перевантаженні орнаментом. Іноді назверх зовсім мало праці, а композиція досконала. От за таку мистецьку досконалість вважаю цю напівнародню писаночку, яку заслала Вам на зеленому (чи оливковому) тлі сарни з візерунком, це в основі хрест Ярила. "Агнець" моя власна композиція. Хатка — також данина українському сантименту. Дзвіночки і квіти — цьогорічна композиція — примінення керамічного мотиву." (2 травня 1957).

І далі в тім же листі: *"... Торік, порозсилавши деякі свої "осяги", я вже гадала не братися за писанкарство, хоч дуже люблю писанку і хотілось би якось впливати, щоб не зводити це мистецтво на якесь штукарство, чи щоб профанували невідповідним. Потім зацікавлювали проблеми чисто мистецькі — примінення керамічного орнаменту, вітразу, доцілення ефекту рослинних барв, тощо..."*

Не раз нарікала Лятуринська у своїх листах, що тяжко дістати добрі барви для писанок, що дуже часто продавці мішають барви, щоб досягнути, що покупець хоче, а в результаті нічого не виходить...

"... я взялася за писанки, щоб можна було заслати Вам щось з "нових осягів", як і приготувати на Стейт Фер на виставку. А найбільше, щоб доказати, що хай погані барви, хай жахітня кістка, хай загалом техніка "штукельгає", та писанка може бути творча і мистецька. Але щоб добитись такого, треба перевести багато писанок, забути про пік дням і ночам. Так і сталося, дорога, я взявшись, не могла відірватись..." (18 вересня 1961).

А в іншому листі пише: *"Мені ж навіть не пощастило дістати кистку"* через Б. Одначе я вважаю, технічна сторінка — це ще не мистецтво, і намагаюсь доцілити певних осягів і тими

дряпачками — кистками і тими бракованими баврами..." (2 травня 1957).

А в квітні 1960 р. написала: "... Того року синь чи ще не більш капризна. Я робила півники і сонцезнаки, щоб Ви могли вибрати для себе. (Ви хотіли півника і курочку). А червінь ще гірша — якась цегляста. Все ж яйця дістала з фарми і багато писанок вийшло добре. А багато зовсім не взяла барва, і надурно праця. Не кормлять курей зерном, як у нас на Україні. Штучне вапно робить шкаралупу відпорною на кожну барву..."

Писанки — це були мистецькі твори Лятуринської, які, велике число осіб з Торонта, хотіло набувати собі для своїх колекцій, або дарувати на Великдень. Часто вже зараз по Різдві я пригадувала поетесі, що Великдень "недалеко"..., бо знала, що для неї писання писанок не є фактичний "пісворк", одну за другою, аби швидше! Вона кожний раз сідала за писання писанок аж тоді, як простудіювала точно, що буде робити, що хоче досягнути: "...

Пані Оксано, я, поохочена Вашою ласкавістю, кинула недописану статтю, і схопилась за писання писанки. Але хоч взялась за три тижні до Великодня, нічого не змогла написати, бо поки зібрала матеріяли, то й Великдень пройшов..." (квітень, 1960).

Але писання писанок у Лятуринської часто було "несезонове". Зачала, захопилася, забула за цілий світ, за час... І тоді, обережно їх пакуючи, висилала. Висилала зі страхом, чи цілі доїдуть..! "... але коли висилати більшим пакунком, менше ризика, що пошта розіб'є. Більшим пакунком не вигідно грати в футбол, як це на моїх очах, щойно поставивши червоні печатки, робили тутешні поштарі, і від одного струсу понищили всі мої довготривалі і красні "осяги", аж серце і досі болить..." (13.5.57)

Ой, пригадується мені, як одного року мене покликали до митного уряду. Чекав на мене пакунок, від якого неприємно пахло, і прилипли до мене очі кількох урядовців... Я відразу догадалася, що воно

таке... А мені хотілося плакати, уявляючи собі час та труд, який Лятуринська вложила з повною посвятою та любов'ю у ці писанки. Що там є? — запиталися мене. І я вияснювала, як то поетеса-мистець "на дарунок" вислала коло 40 писанок своїм знайомим серед літа...

"... Ця ж напівнародня — дарунок, хоч маленький, для Вас. Так само писанки призначені для всіх інших пань — дарунок, і, Боже борони, пані Оксано, казати паням про якийсь реванш. Я цим всім паням дуже зобов'язана то тим, то тим, і просто хотіла зробити маленьку приємність..."

І справді, вона дуже багато писанок дарувала, вічно почувалася зобов'язаною. *"... Інші писанки прошу дати паням так, як я означила, бо декому було уже вислано торік, щоб гармонізували барви, і не попало на той сам взірець..."* (13.5.57).

Багато ж писанок я продавала, і гроші треба було складати до кредитівки, бо "треба ж буде колись їх на ілюстрації поезій для дітей..." — казала поетеса. Ціни писанок? Треба було її переконувати, що за свою працю вона повинна взяти якусь заплату. Однак фінансові справи були їй не по душі, вона їх не любила. *"... Дорога, не можу я вести таких справ. Найрадініше б писала поезії, новелі, писанки — якнайкраще як могла б і дарувала б усім, усім, не бажуючи жадної нагороди, лише одну, щоб поезії, новелі етс. були справді поезіями, були справді мистецькі. Зрозумійте, прошу: мистець вкладає в свою працю душу. Чи ж можна її продавати?..."* (2.5.57)

Свої писанки вона називала, ось кілька прикладів:

"... Ото ж в пересилці є квіткові мотиви, мотив зірки, дзвіночки, хрестик, півник, курочка, пава, скитик, сарни з гуцул. свастикою, гуцульський мотив, хатка, дзвоники — (рослинні барви), жайворонки..." (12 квітня 1959).

"... Хатка, "поліщучка" та інші, за виключенням сарн, як на одній так і другій писанці (для пані Зорич і Христі Герич) — чисто мої композиції..." (13.5.57)

"... при добрих фарбах декоративність пави чи жар-птиці, дуже вдячна: жовтою передати золото, черв'ячню — рубін, зеленою — ізмарagd, малахит, емеральд." (9.6.59)

"... а ця писанка, призначена для Вас, поза іншими, ("для того, про кого я забула"), — що в основі має знак Ярила (по народ. здається називається "циганська дорога"), зі сарнами на зеленому тлі — напівнародня, бо я там до того знаку додала сарни. Між іншим ту писанку вважаю з композиційного боку найкращою." (13.5.57)

"... Хатка призначена для Вас має чисто малярський підхід. А хатка для пані Савчук — уже наближена до писанкарської техніки. (13.5.57).

"... Ті простіші писанки — окремі знаки — символи: зірка — ст. ір. (староіранська О.С.) Іштрія, наша Зоря. Хрестик — знак Ярила, так і сарна. Та й в усіх ст. поганська символіка — чорна курка і півень — знак Сварожича і Перуна." (6.5. 59)

Оксана Лятуринська часто давала свої писанки на виставки, де вони завжди вигравали високі нагороди. Вона раділа, що є зрозуміння символіки, що вміють оцінювати думку, не тільки техніку: В цім листі вона заторкнула й інші проблеми: *"... На Стейт Фер врятувала Оксана Соловей, вчасно завізши мої експонати. Вони одержали 2-гу і 3-тю нагороду (кераміка і писанки). Але з оригінальності і краси — оріджіналіти, дізайн, бюті, сютабіліті, калор — останнє при зовсім тьмяних кольорах, не збито жодного пункту. ...Я рада знайшовши порозуміння, що навіть мляві, негарні, "гнилі" барви при певному контрастовому протиставленні, чи сполучуванні, можуть дати кращий ефект, ніж найліпші. Тут деколи допомгла ще погана (!) структура шкаралупи, даючи і від себе певний ефект — (нерівномірно вситивши барву). Вийшло справді дуже оригінально, мов якась поліхромна окаменілина, щось мабуть, як трипільська писанка, старовинна фреска з тракійських стін, (де охра, цегляста, оранж чи сепія здавались цятками золота)."*

Іще досягнуто один здобуток. (Не легковажте, пані Майстре!) і аж підбираючи до символіки найпримітивніші знаки — триніг, кривоніг, безконечник, меандр — і залишаючи де-де біль на чорному тлі, цеглястому, охровому, — я вперше відчула магіку знаку. От у чому орнаментика нашого Трипілля і в чому, властиво, суть мистецтва. Задля того викриття, Оксаночко, варта недоспати ночей і ночей.

Жаль, не можу вислати Вам щось із тих нагороджених, бо розхапали всі. Але щось у тому дусі ще маю, хоч однакових структур, ефектів не можна добитись, бо й не можна наперед вгадати. Одначе ледве, чи звичайна публіка сподобає мої примітиви, бо й тут завчили до перістості, ярих барв показності. Треба було б вишуканого густу. Та Ваше Торонто аж занадто ласкаво поставилося до моїх писанок, аж мені ніяково, що не всі писанки однаково добре вийшли. Вірте, не хотіла б стратити довір'я і кожную писанку намагаюсь зробити якнайкраще. Лише біда, що при всьому бажанні не завжди вийде добре. А зручна кистка дає "швів" — як це казати по нашому — сприт, легкість.

Було вже зовсім хотіла закинути писання писанок, бо так вимучили і фарби, і кистки і структури яєць (дуже вапнистих або зовсім не чіпає барва, або вже з готових злазить цілковито). Але моя вперта наполегливість таки примусила взятись ще за осоружні жахітні кистки і ті ж погані фарби. І добре сталося. Бо тільки тепер, через снагу приноровити орнамент до барв, відкрилась та магіка знаку, що не добачувала раніш.

Чому пишу Вам стільки про це? Напевно і в музиці є магіка музичного вислову. Вам це краще знати. То ж і не гніватиметесь на мене за мовчанку, я сама себе караю досить, доводячи до повного вичерпання.

Іноді питаю себе, чи то варта того. Та для мистця і найменший здобуток — дуже багато. І волю здобути його в такій скромній писанці й

глички, ніж у недоладній споруді..." (18.9.1961)

Чудові писанки "Трипілля" — це були одні з останніх її креацій. Ще 18 червня 1962 р. вона писала: *"... За своє "Трипілля" (з останньої серії, що торік одержала тут нагороду), я взялась якраз із браку добрих барв. Моя інтенція була доказати, що й при обмеженості барв можна доцілити мистецький здобуток і стиль. Можливо, те обмеження і мій "об'яв" — магіка знаку, мало кому промовляє, до сприймання треба рафінованості, чи повної безпосередності, що тепер тяжко знайти. Ну, і все ж красні кольори веселять око, коли гармонійно добрані кому з нас не до душі? Коли ж красних нема, то краще обмежити. (18 червня 1962).*

Та писанки ці в Торонті дуже всім подобалися, і постійно була проблема: не вистачало писанок, головню таких як "Трипілля", "сонцезнак" і інших. Очевидно, ці писанки мали для нас подвійну вартість: своєю оригінальністю і символікою та фактом, що їх писала ЛЯТУРИНСЬКА... Згадавши це в одному з листів, я дістала таку відповідь: *"... Чому взяло огірчення до Вас? — Після втіхи, що десь там у Торонті нарешті знайшлася клієнтеля на ВИРАЗОВІ ПИСАНКИ І ДАВНЮ СИМВОЛІКУ — маєш: пані порозкуплювали, мовляв, задля того, що то писанки Лятуринської. І тут не добрати: яка вартість, що Лятуринської? Саме ім'я нічого не дає..."*

Раділа Лятуринська, як писанки комусь подобалися, як хтось бажав якусь спеціальну, як хтось цікавився символами чи орнаментами: *"Тішить мене, що Вам сподобалися мої писанки. Це все майже моєї власної композиції, тільки "в нар. дусі", з приміненням, чи достосуванням орнаменту до поверхні яйця і писанкарської техніки. Вживання ж керамічного орнаменту не мій власний винахід: на Великій Україні — Лівобережній, та й по цілій Київщині приміняють керамічний орнамент на писанці, хай не той самий взірець, що я скомпонувала, чи примінила."* (13.5.1957).

Моя збірка писанок Лятуринської побільшувалася, я з насолодою розглядала кожний новий здобуток. Час до часу якась писанка "вибухала", бо Лятуринська свої писанки випікала в печі і яєчка не завжди були "спечені на твердо"... й аж часом висихали... Серце плакало над збитою писанкою, але хоч надія була, що ще подібну дістану... В листах її завжди було щось цікавого, і дуже часто про писанки. Відчувалося, що та проблема їй була дорога, що вона дійсно любила писанку, що дійсно хотіла її зробити творчою, але завжди передуманою, завжди свіжою і цікавою: *"Пані Оксано, в писанкарстві я переслідую певне завдання: писанка, як і кожне мистецтво має бути творча. Добра техніка — то ще не все і то не суть. Збитись на копіювання народнього, без глибшого знання його — символіки, законів, або обмежитись на один рід його — вишивкарський — замало. Треба підняти і керамічний спосіб, примістити і споріднену техніку (от як вітражу, емалі, мозаїки). Правда якість фарб зовсім не дає бажаних ефектів... А ще цього року фарби зовсім ні до чого: не сполучаються разом, не тривкі. Треба було мати мою чортівську настирливість і янгольську терпеливість, щоб задля кількох писанок день і ніч сидіти над кількома тузенами, переводячи надармо час, нерви, матеріял.*

І ледве-ледви добившись отакого результату, як оце Вам засилаю (півника, курочку, паву)... Пава бажає щастя і добробут... (9.6.1959).

Аж прийшов лист зі сумними словами:

... Я не знаю, чи ще колись візьмусь за писанки, хоч тягне. Я люблю писанку і взялась, щоб врятувати її від зведення на пусту декорацію та техніку. Та треба б тепер писати про неї більше, ніж пишуть наші популяризатори. А часу нема, не можу розірватись, охопити все..." Це було в 1965 р.

І не має чим заступити розбиту писанку.... Шкарлупки лежать у пуделочку. Тут кусочок півника, там калина... Може зліплю колись? Вони ж мають душу...

А за склом красуються пишна пава, чорна курочка, дзвіночки...

Оксана Бризугн Соколик

**ДІЛОВИЙ КОМІТЕТ
ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ МИСТЕЦЬКОЇ СПАДЩИНИ
ОКСАНИ ЛЯТУРИНСЬКОЇ**

Катерина Кутна, голова
Павлина Загребельна
Софія Проців
Осипа Максимів
Бронислава Мокрій
Марія Яремко
Анна Бардин
Ольга Шульга

Марія Онисько
Марія Калимін
Марія Підкович
Евдокія Маланчук
Осипа Морра
Анна Михаловська
Марія Сірота, координатор

**СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ
на фонд видання альбому писанок
ОКСАНИ ЛЯТУРИНСЬКОЇ**

Світлана Кузьменко	\$1,500.00
(Подарувала редакторський гонорар за "Зібрані Твори" О. Лятуринської)	
Мирон Левицький	\$1,000.00
(Подарував свій гонорар за мистецьке оформлення "Зібраних Творів" О. Лятуринської)	
Катерина Кутна	\$100.00
Софія Проців	100.00
Євдокія Маланчук	100.00
Марія Яремко	100.00
Бронислава Мокрій	100.00
Оля і Павло Шульги	100.00
Марія Калимін	100.00
Осипа Максимів	100.00
Оксана Максимів	50.00
Наталка Максимів, Каліфа	50.00
Маруся Максимів	50.00
Наталка Закидальська	50.00
Марія Підкович	50.00
Марія Сірота	100.00
Богдан Ігор Сірота	50.00
Ярослав Роман Сірота	50.00
Анна Михаловська	50.00
Осипа Морра	25.00
Анна Бардин	25.00
Стефанія Колин	25.00
Наталка Бундза-Іваницька	50.00

З М І С Т

	Стор.
Слово від Організації Українок Канади	11
Оксана Лятуринська: Писанка	13
Oksana Laturynska: The Easter Egg	19
Оксана Соловей: Спогад про Оксану	25
Поезії Лятуринської:	
Великодній передзвін	28
Двадцять другого березня	30
Березіль	32
Теплінь! Теплінь!	34
Весна. Прозорий дощ із стріх	36
Летять лелеки	38
Весняна злива	40
Весняне	42
Світ весною — мов веселка	44
Заповілись дні так щасно!	46
Великдень I.	48
Великдень II.	50
На четвер Зелений	52
Ще падають краплини дощові	54
Веснянка (Кликала із малечку...)	56
Ярило	58
Веснянка (Сонечку, сонечку)	60
Гляне сонечко	62
Прийшла весна з дощем, веселкою	64
На Великдень	66
Оксана Бризгун-Соколик: Писанки	
Оксани Лятуринської.....	69

